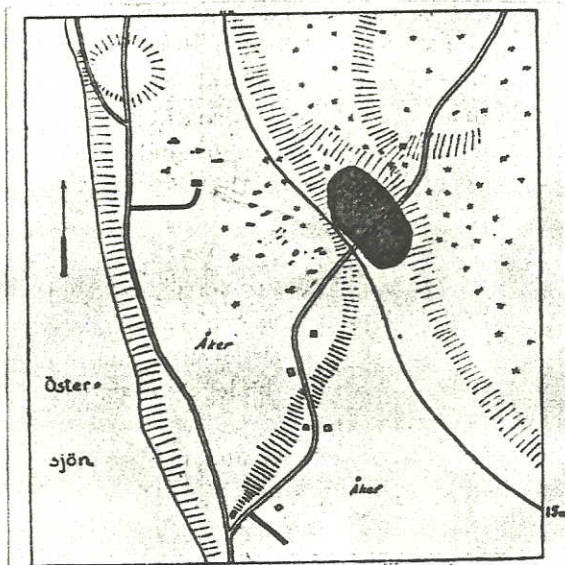

Nasum-bygdens fornhistoria

De första tecknen på mänsklig verksamhet i Nasum-bygden finner vi innanför Marsängen på den stora, runda, svagt välvda kullar som av gammalt kallas Kusar. Kusar är också den gotländska benämningen på de stora platta vetebröd, som fordomdags bjöds på, särskilt vid juletid. Det finns kanske ett samband mellan dessa ord, som kan gå tillbaka till ett forngutniskt ord för "bullighet"

Kartskiss över boplatzen vid Kusar med inlagd ungefärlig strandlinje (15 m.)

För cirka 5000 år sedan gick stranden upp mot dessa kullar, ungefär 15 m högre än nuvarande kustlinje. På sydsidan av Nasum-Kusar fanns i denna tidiga stenålder en bebyggelse, några boplatser för jägare och fiskare. Av deras primitiva hyddor finns inga andra spår lämnade än ett lager mörk sopbacke.

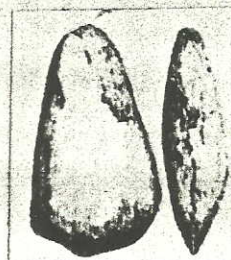
Däremot har dessa stenåldersmänniskors idoga verksamhet lämnat tecken efter sig. Över tusentalet enkla enkla stenyxor av grönsten har man hittat här. I regel är det yxor i mer eller mindre fullbordat skick, från stenyxämnena till nästan helt färdighuggna arbeten, och många av yxorna har tydligen gått sönder vid tillverkningen. Inom området förekommer massor av skärvor och flis. Allting tyder på att här tillverkats yxor i stor skala. Husfäderna satt utanför sina hyddor

och högg med stor skicklighet stenyxor inte bara för eget behov utan också för byteshandel med folket i Nasump och Toftabygderna och säkert ännu vidare omkring, där man funnit många fynd av yxor av just den här tillverkade typen.

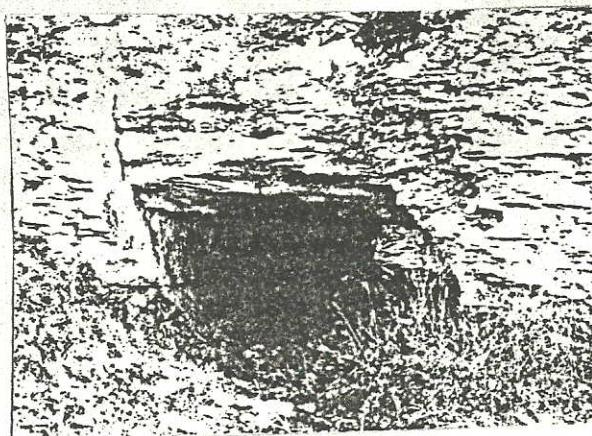
Verksamheten måste ha pågått under en lång period. I fyndmaterialet finns även yxor tillverkade med mera avancerad teknik, finare bultade och även slipade till en "modernare" spolform.

Förekomsten av en specialiserad yrkesverksamhet av detta slag redan under tidig stenålder är mycket intressant men inte unik för Kusar. Liknande yxfabrikation torde ha funnits bl.a. vid Norrbys i Hall.

Bostäder av bestående art hade stenåldersfolket som bodde i grotorna vid Blåhäll. Åtminstone de två nordligaste av dessa grottor var bebodda under delar av stenåldern. Den första av dem ligger i klinten strax söder om nerfartsvägen till Blåhälls fiskläge och är 8 m djup, 3 m bred och $1\frac{1}{2}$ m hög. Den har av gammalt kallats Blåhällsugn. Doktor Karl Bolin fann här ett kulturlager som han och Nils Lithberg delvis undersökte.

Yxa funnen vid Kusar (9 cm lång)

Blåhällsugn